

Znanstveni skup
Viktor Car Emin
1870. -1963.

Knjiga sažetaka

Izdavač
Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga

Za izdavača
Elena Rudan

Urednici
Bernard Franković
Maja Polić

Lektura
Mateja Fumić

Grafičko oblikovanje
Maja S. Franković

Tisak
Tisak Zambelli, Rijeka
listopad 2015.

Naklada
150 primjeraka

Na naslovnici
Kristian Kreković, portret Viktora Cara Emina, ulje na platnu, 1946.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka
pod brojem 130803074.

ISBN 978-953-95300-9-7

Znanstveni skup

**VIKTOR CAR EMIN
1870.-1963.
povodom 145. obljetnice rođenja**

23. listopada 2015.

Mošćenička Draga

Organizacijski odbor:

akademik Dubravko JELČIĆ – predsjednik
Nensi DRETVIĆ
prof. dr. sc. Bernard FRANKOVIĆ
doc. dr. sc. Maja POLIĆ
doc. dr. sc. Elena RUDAN
Ratko SALAMON, dr. med.
prof. dr. sc. Ines SRDOČ KONESTRA
Riccardo STARAJ

Knjiga sažetaka

Mošćenička Draga, 2015.

Sadržaj

akademik Dubravko Jelčić	
Mjesto Viktora Cara Emina u povijesti hrvatske književnosti.....	7
dr. sc. Ana BATINIĆ	
Car Emin i Kranjčević (Elin).....	8
dr. sc. Vladimira REZO	
Roman Naša Mare Viktora cara Emina	9
mr. sc. Branko KUKURIN	
Izlet Viktora Cara Emina u usmenu književnost ili antologija istarskih i primorskih narodnih pjesama	10
Josipa ZEČEVIĆ	
Fikcija i fackija u romanu „Presječeni puti“ Viktora Cara Emina	11
dr. sc. Igor ETEROVIĆ	
Prilog poznavanju publicističke djelatnosti Viktora Cara Emina	12
doc. dr. sc. Vjekoslava JURDANA	
Viktor Car Emin i hrvatska pučka škola Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru u Ičićima	13
prof. dr. sc. Julija LOZZI BARKOVIĆ, Theodor DE CANZIANI	
Viktor Car Emin – Vita oltre il ponte – Život preko mosta	14
Robert DORIČIĆ	
Valentin Lucas – skica za životopis slikara iz Kraja.....	15
Mateja FUMIĆ	
Crtice o Viktoru Caru Eminu iz ostavštine prof. Vinka Antića	16
Martina JURAGA	
Ostavština Viktora Cara Emina u Zavičajnoj zbirci Gradske knjižnice i čitaonice “Viktor Car Emin” Opatija	17
Albino SENČIĆ	
Kraj – rodno mjesto Viktora Cara Emina	18
prof. dr. sc. Roberto ŽIGULIĆ	
Rodoslovlje obitelji Viktora Cara Emina	19
dr. sc. Andrea ROKNIĆ BEŽANIĆ	
Istra i Kvarnersko primorje u vrijeme djelovanja Viktora Cara Emina	20
prof. dr. sc. Bernard FRANKOVIĆ, doc. dr. sc. Maja POLIĆ	
Ostavština Viktora Cara Emina u obitelji njegovih nasljednika	21

SAŽECI IZLAGANJA

akademik Dubravko JELČIĆ
predsjednik Organizacijskog odbora

MJESTO VIKTORA CARA EMINA U POVIJESTI HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Prvu svoju knjigu, pripovijest *Uzburkano more*, Viktor Car Emin objavio je 1894. godine u Trstu, a posljednje dvije njegove knjige izabranih djela priredio je Ante Rojnić u nakladi Zore 1956. godine. Stvaralački je, dakle, bio nazočan u hrvatskoj književnosti više od 60 godina, objavivši raznolika prozna, dramska i publicistička djela nejednake vrijednosti. Naša književna kritika pratila je njegovo stvaranje i prosuđivala njegovo djelo u nekim razdobljima s više, a u nekim s manje zanimanja i razumijevanja. Doživljavajući njegov literarni postupak anakronističkim, neka važna kritičarska imena, osobito iz prvoga razdoblja njegova stvaranja, kao na primjer Matoš, o Carevim djelima nisu napisala ni retka.

dr. sc. Ana BATINIĆ

Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU
Odsjek za povijest hrvatske književnosti

CAR EMIN I KRANJČEVIĆ (ELIN)

Radom će se nastojati osvijetliti suodnos dvojice književnika koje povezuje ne samo umjetnički poziv nego i iskreno prijateljstvo. U književnom smislu, dodirna je točka, prije svega, suradnja u književnoj periodici: Kranjčević se javlja u „Mladom Istraninu“ pod Carevim uredništvom, a Car Emin u Kranjčevićevoj, sarajevskoj, „Nadi“. Osobniji kontekst – ne samo književni nego i izvanknjiževni – moguće je rekonstruirati na temelju Carevih autobiografskih i memoarskih zapisa (Autobiografija, 1949.), kao i prigodnih članaka koje je objavljivao povodom pjesnikove smrti („Savremenik“, 1908.), odnosno njezinih obljetnica („Jugoslavenska žena“, 1918. i „Glas Istre“, 1958.) te sačuvane korespondencije (u Carevoj ostavštini pohranjeno je pismo koje mu je Kranjčević 9. srpnja 1906. uputio iz Sarajeva).

dr. sc. Vladimira REZO
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

ROMAN NAŠA MARE VIKTORA CARA EMINA

U radu se istražuju sastavnice romana Naša Mare objavljenoga u časopisu Hrvatski ženski list (1931. – 1932. godine). Zanimaju nas tematika djela, opći ton romana, potom autorove pripovjedne tehnike i postupci, kao i tip pripovjedača prisutnoga u djelu: njegovi stavovi, status te eventualni kontakt s recipijentom. U našem su vidokrugu i likovi romana, njegova kompozicija i okvir koji čine naslov i podnaslov te prva rečenica djela. Naposljetku, ne smijemo zanemariti ni njegove najzanimljivije jezične značajke kako bi analiza bila što potpunija. Roman „sahranjen“ (prema autorovim riječima u Autobiografiji) na stranicama časopisa za žensku publiku zaslužuje predstavljanje užem krugu znanstvene zajednice, a u budućnosti i pretisak za širu čitateljsku populaciju.

mr. sc. Branko KUKURIN

IZLET VIKTORA CARA EMINA U USMENU KNJIŽEVNOST ILI “ANTOLOGIJA ISTARSKIH I PRIMORSKIH NARODNIH PJESAMA”

Renomirani sjevernojadranski, primorski pisac Viktor Car Emin, osim po svom književnom stvaralaštvu i danas se, u nešto manjoj mjeri, s pravom doživljava kao jedan od umjetničkih korifeja zavičajne književnosti i kulture. Vladimir Nazor, Viktor Car Emin, Rikard Katalinić Jeretov, Drago Gervais, Ivo Žic Klačić i Ljubo Pavešić, uz mnoge druge, značajno su obilježili epohu porobljavanja Istre, njezino oslobođenje od fašizma te konačno njezino vraćanje u hrvatski nacionalni i politički korpus.

Viktor Car Emin, kao značajna osoba izrazito zavičajnog usmjerenja, napisao je predgovor trećem izdanju „ove najljepše istarske knjižice“ – „Antologije istarskih primorskih narodnih pjesama”. Iako se u njegovu književnu djelu ne mogu naći izravne reference na istarsko-primorsko usmeno stvaralaštvo, predgovor Antologiji otkriva njegov humanistički stav prema našem zajedničkom zavičaju te odnos prema vrijednosti usmenoga narodnog stvaralaštva kao ključnoga elementa hrvatske samosvojnosti ovoga dijela Hrvatske. Mnoge davno zapisane pjesme iz Antologije, od Novoga pa sve do istarskih sredina, danas nisu samo književnopovijesna činjenica već živa pjesnička riječ što se često spontano čuje u svečanim trenucima u Primorju, na kvarnerskim otocima i u Istri.

Josipa ZEČEVIĆ
V. gimnazija, Zagreb

FIKCIJA I FAKCIJA U ROMANU „PRESJEČENI PUTI“ VIKTORA CARA EMINA

Posve se je slučajno Viktor Car Emin zainteresirao za život i djelo Petra Kružića, a onda i neplanirano napisao roman o povijesnim pothvatima kliško-senjskog vojskovođe. Dobivši zadatak da sastavi prigodan govor povodom postavljanja spomen-ploče Petru Kružiću na Trsatu, krenuo je prebirati povijesne spise. Smatrao je nadasve potrebnim iznijeti osobni doživljaj toga junaštva i u romanu – Kružićev lik činio je geografsku poveznicu Istre i Dalmacije, Lupoglava rođenjem (prema Valvasorovoj teoriji) i Klisa obranom. Inspiraciju za pisanje romana Presječeni puti u najvećoj je mjeri pronalazio u monografiji Marka Perojevića „Petar Kružić, kapetan i knez grada Klisa“. Monografska faksija bila je tek poticaj plejadi likova i događaja koje će kasnije oblikovati njegova neiscrpnja fiksija. Namjera je rada prikazati povijesno-socijalni okvir razdoblja i razvoj lika Petra Kružića onako kako ga je vidio Viktor Car Emin – kao povijesnu i romansiranu osobu.

dr. sc. Igor ETEROVIĆ
Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

PRILOG POZNAVANJU PUBLICISTIČKE DJELATNOSTI VIKTORA CARA EMINA

Dok je književni rad Viktora Cara Emina prilično temeljito valoriziran, njegova publicistička djelatnost nije doživjela toliku pažnju. S obzirom na to da je broj njegovih članaka, osvrti, kritičkih nota i drugih priloga u dnevnim novinama pozamašan te da je publicistika na neki način odraz piščeve svakodnevne utopljenosti u zbivanja oko sebe, ova se dimenzija njegova rada prirodno nameće kao izuzetno vrijedan prilog za poznavanje njegova lika i djela. U radu se sistematiziraju te sadržajno analiziraju brojni Carevi napisi u dnevnim/tjednim novinama i listovima.

doc. dr. sc. Vjekoslava JURDANA
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

VIKTOR CAR EMIN I HRVATSKA PUČKA ŠKOLA DRUŽBE SV. ĆIRILA I METODA ZA ISTRU U IČIĆIMA

Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru djelovala je kao udruga za podupiranje razvoja hrvatskoga školstva u Istri, Hrvatskome primorju i otocima. Njezin dugogodišnji tajnik bio je poznati narodni borac, učitelj i književnik Viktor Car Emin koji se istakao i u radu Družbine škole u Ičićima. Ova je škola otvorena 1907. godine, a u izlaganju ćemo prikazati pojedine aspekte Eminova djelovanja u toj školi. U tome kontekstu valja naznačiti da ne postoje cjeloviti dokumenti, nije sačuvana niti sređena arhivska građa, a nema ni znanstvenih prikaza Družbine škole u Ičićima. Stoga je, uz temeljno memoarsko djelo Viktora Cara Emina *Moje uspomene na „Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru“*, valjalo istražiti druge izvore, prije svega tadašnji tisak, kao i rijetko sačuvane dokumente o radu Družbe. Na temelju istražene građe, u ovome se radu prikazuju rekonstruirani počeci rada škole u Ičićima (revidiran je točan datum) te jedan konkretan primjer književnog odgoja i obrazovanja – scenska igra *Đurđice* Viktora Cara Emina koja je svečano uprizorena u toj Družbinoj školi.

Julija LOZZI BARKOVIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Theodor de CANZIANI
Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić – Brlić – Ružić

**VIKTOR CAR EMIN –
VITA OLTRE PONTE – ŽIVOT PREKO MOSTA**

Viktor Car Emin dio je svoga života proveo na Sušaku, školujući se u Sušačkoj gimnaziji. Nakon progona političkog karaktera iz Kraljevine Italije, odnosno Opatije, svoj život u međuratnom razdoblju provodi na Pećinama. Kao književnik politički aktivan te osoba uključena u društvene i kulturne krugove Sušaka, Hrvatske i Kraljevine Jugoslavije, bio je jedno od nezaobilaznih imena onoga doba. Baština vezana za njega te njegov privatni i profesionalni život nalazi se u arhivima Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci, Spomeničkoj knjižnici i zbirci Mažuranić-Brlić-Ružić te drugim lokalitetima i institucijama.

Robert DORIČIĆ
Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

VALENTIN LUCAS – SKICA ZA ŽIVOTOPIS SLIKARA IZ KRAJA

Carevo rano djetinjstvo i njegovi kasniji posjeti Kraju bili su obilježeni susretima s akademskim slikarom Valentinom Lucasom (1840. – 1915.) koji je ondje živio. Osebujni umjetnik i njegov životni put bio je Caru nadahnuće za likove više literarnih djela, a njemu posvećuje i nekoliko redaka „Autobiografije”. Polazeći od Careve fikcije i autobiografskih zapisa te usporedbom s dostupnim povijesnim i drugim vrelima, kao i rezultatima terenskog istraživanja, u ovome se radu nastoji rekonstruirati nedovoljno poznata biografija slikara iz Kraja.

Mateja FUMIĆ

CRTICE O VIKTORU CARU EMINU IZ OSTAVŠTINE PROF. VINKA ANTIĆA

Zavičajna zbirka Narodne knjižnice i čitaonice „Selce” sadrži ostavštinu prof. Vinka Antića, književnika, književnoga kritičara, povjesničara, rodoljuba. Pred smrt je knjižnici u nasljeđe ostavio velik broj fotografija i pisama, korespondencija te, što u rukopisu, što u strojopisu, znanstvenih i književnih radova koje sam potpisuje ili su im autori neki od najznačajnijih hrvatskih znanstvenika i književnika, poput Antuna Barca, Drage Gervaisa, Viktora Cara Emina, Nikole, Janka te Milutina Polića, Mate Balote i Vladimira Nazora. I dok je dio ostavštine koju je Antiću darovao Nikola Polić do sada vrlo dobro istražen, građu koja sadrži vrijedne podatke o životu i radu Viktora Cara Emina tek treba detaljnije proučiti. Pohranjena je u trima arhivskim kutijama, a pronađenu smo ostavštinu podijelili u nekoliko kategorija koje smo detaljnije prikazali. Riječ je o pismima, korespondenciji, književnim i znanstvenim djelima te novinskim člancima, među kojima se izdvajaju oni o ostavštini Viktora Cara Emina te njegovi politički tekstovi objavljeni u brojnim tiskovinama. Uz ona Careva, pronalazimo pisma i djela Vinka Antića, Ivana Trnskog, Eme Car, Dragutina Tadijanovića, Ivana Ivančića, Nikole Polića. Nadamo se da ćemo ovim radom osvijetliti dio ostavštine koja se, zajedno s onom Ivana Lončarića Papića, nalazi u Narodnoj knjižnici i čitaonici „Selce” te predstavlja kulturno dobro neizmjerne vrijednosti.

Martina JURAGA

Gradska knjižnica i čitaonica "Viktor Car Emin" Opatija

OSTAVŠTINA VIKTORA CARA EMINA U ZAVIČAJNOJ ZBIRCI GRADSKJE KNJIŽNICE I ČITAONICE „VIKTOR CAR EMIN“ OPATIJA

Knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“ Opatija, kao narodna knjižnica, ima važnu zadaću prikupljanja i čuvanja literature o zavičajnoj te regionalnoj povijesti Opatije, Liburnije i Istre te djela pisaca toga područja, kao i oblikovanja kulturnoga identiteta zajednice. Njezina bogata zbirka sadrži preko 500 jedinica knjižne građe, periodiku, sitni tisak, AV i drugu građu te osobnu ostavštinu pjesnika Rikarda Katalinića Jeretova. Uz nje govanje kulturne baštine kvarnerskog kraja, prikupljanjem raznovrsnih izvora vrijednih informacija, uz spomenutu ostavštinu, Gradska knjižnica „Opatija“ brine i o vrlo vrijednoj privatnoj zbirci književnika Viktora Cara Emina čija se radna soba čuva u ogranku Knjižnice u Lovranu.

U izlaganju će biti riječi o Zavičajnoj zbirci opatijske gradske knjižnice, s posebnim osvrtom na ostavštinu Viktora Cara Emina. Bit će predstavljen analitički inventar ostavštine, odnosno ono što se čuva u Lovranu, kao i građa iz Careve zbirke koja je digitalizirana. Također, predstaviti će se mogući daljnji planovi u vezi s nastavkom digitalizacije ostavštine te dostupnosti građe putem zbirke „LoCloud“ – online portala za objavljivanje izvora kulturne baštine u digitalnom obliku, kao i drugi projekti Gradske knjižnice i čitaonice „Viktor Car Emin“ Opatija.

Albino SENČIĆ

KRAJ – RODNO MJESTO VIKTORA CARA EMINA

Viktor Car Emin imao je dva brata i dvije sestre. Najstariji brat Ernest rođen je u Egiptu tijekom izbjeglištva obitelji Car gdje je otac Anton radio na pomorsko-građevinskim radovima na Sueskom kanalu u Port Saidu. Viktor te dvije sestre, Ema i Rikarda, rođene su u Kraju na adresi Kraj, broj 102. Najmlađi brat Mario rođen je također u Kraju, ali na adresi Kraj 44. U povijesnim izvorima pojavljuje se i adresa njihova stanovanja: Kraj, broj 78/102! Isto tako, priče govore da je jedno dijete rođeno na putu između Mošćeničke Drage i Kraja. Navedeno, stoga, navodi na pomutnju u vezi s rodnom kućom Viktora Cara Emina. Je li riječ o istoj kući koja je tijekom godina mijenjala brojeve ili je obitelj Car živjela na više adresa? Je li Careva rodna kuća ona na kojoj je u Kraju postavljen natpis koji na to upućuje ili je to danas ruševina bez krova, tzv. merina na Sv. Antonu koja je pripadala obitelji? Činjenica jest da pod katastarsku općinu Kraj, uz Donji i Gornji Kraj, spadaju i Marčenići, Gradac, pa i Sv. Anton. Izlaganje će biti prilog rješanju ove "enigme".

prof. dr. sc. Roberto ŽIGULIĆ
Tehnički fakultet Sveučilišta u Rijeci

RODOSLOVLJE OBITELJI VIKTORA CARA EMINA

Pisac i publicist, pripadnik druge generacije istarskih preporoditelja, Viktor Car Emin rođen je u Kraju kraj Lovrana 1. studenoga 1870. O njegovom životu dosta je toga poznato kroz publikacije i znanstveno-stručna predavanja, no njegovo rodoslovlje gotovo da nije istraživano te su, u skladu s time, dostupni podaci o precima ovoga našeg znamenitog književnika vrlo rijetki.

Krećući od Carevih roditelja, oca Antona Cara-Perina rođenog 28. 7. 1833. i majke Franjice Hamza (Chamsa) rođene 24. 3. 1842, u radu će biti prikazani i analizirani rezultati istraživanja književnikova mošćeničko-lovranskoga podrijetla koje seže do početaka XVIII. stoljeća. Vrijeme je to kada se u ovim krajevima počinju voditi matične knjige na temelju kojih je onda rekonstruirano predmetno rodoslovlje. Za dobivanje podataka o Carevim precima korištene su matične knjige (krštenih, vjenčanih i umrlih) mošćeničke, lovranske i veprinačke župe, kao i postojeći stališi duša navedenih područja, a u pojedinim slučajevima i oporuke predaka. Za pojedine književnikove pretke koji nisu s područja Mošćenišćine ili Lovranščine, u postojećim stališima duša pronađeni su djelomično točni i nepotpuni podaci, tako da su temeljem ovog istraživanja i ti podaci konačno upotpunjeni. Osim rodoslovnog istraživanja, u radu je provedeno i istraživanje lokaliteta na kojima su živjeli književnikovci preci. Posebno je istraženo područje Sv. Antona, lovranskoga Starog grada (Municipalisa) te Poljana u Veprinštini.

Za identifikaciju stambenih objekata obuhvaćenih istraživanjem, kao i za utvrđivanje njihove veze s vlasnicima, u ovom slučaju Carevim precima, korištene su mape najstarije katastarske izmjere Habsburške Monarhije (tzv. franciskanska izmjera), kao i pripadni protokoli građevinskih čestica (BauParzellen protocol).

dr. sc. Andrea ROKNIĆ BEŽANIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

ISTRA I KVARNERSKO PRIMORJE U VRIJEME DJELOVANJA VIKTORA CARA EMINA

Na temelju dosadašnjih historiografskih rezultata i vlastitih zapažanja, autorica govori o političkim i društvenim prilikama te gospodarskom i demografskom stanju u Istri i Kvarnerskom primorju u vrijeme kulturnog te političkog djelovanja znamenitoga istarskog književnika i preporoditelja Viktora Cara Emina.

prof. dr. sc. Bernard FRANKOVIĆ
Tehnički fakultet Sveučilišta u Rijeci

doc. dr. sc. Maja POLIĆ
Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci
s Područnom jedinicom u Puli

OSTAVŠTINA VIKTORA CARA EMINA U OBITELJI NJEGOVIH NASLJEDNIKA

U izlaganju će biti riječi o izvornoj građi Viktora Cara Emina koja se nalazi u posjedu obitelji Vesne Katić, nećakinje Car Eminovih. Riječ je o tridesetak dokumenata vezanih, primjerice, uz njegovo djelovanje učitelja Ženske realne gimnazije u Sušaku i nastavnika Sedmogodišnje škole u Opatiji, dodjelu državljanstva Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, dodjelu počasnoga članstva Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora. Veći dio građe odnosi se na njegovo umirovljenje i dodjelu pripadajuće naknade te je na temelju toga moguće rekonstruirati biografiju Viktora Cara Emina.

Bilješke:

Ovaj je znanstveni skup ostvaren uz financijsku pomoć
Primorsko-goranske županije,
Općine Mošćenička Draga i
Turističke zajednice Općine Mošćenička Draga

Pokrovitelj

Primorsko-goranska županija

Organizatori

Katedra Čakavskoga sabora Općine Mošćenička Draga
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci
s Područnom jedinicom u Puli
Udruga Jenio Sisolski – Brseč
Općina Mošćenička Draga

Suradnici

Gradska knjižnica i čitaonica *Viktor Car Emin* Opatija
Turistička zajednica Općine Mošćenička Draga
Osnovna škola *Viktora Cara Emina* Lovran
Područna škola *Eugen Kumičić* Mošćenička Draga
Osnovna škola Brseč
Katedra Čakavskoga sabora Lovran

MOŠĆENIČKA
DRAGA

OPATIJA RIVIERA

